

Sisäasiainministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Asia: Tampereen työ- ja elinkeinotoimiston työlupayksikön lausunto 203/7.99.1/2011

Viite: Sisäasiainministeriön lausuntopyyntö (SM011:00/2010) hallituksen esityksestä laiksi ulkomaalaislain, yliopisto- ja ammattikorkeakoululain sekä asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Työ- ja elinkeinotoimistolla ei ole toimivaltaa harkittaessa direktiivin tavoin laissa säädettävän erityisosaajan oleskeluluvan myöntämistä eikä esityksellä ole vaikutusta viranomaisten välisiin suhteisiin ja toimivaltaan. Työ- ja elinkeinotoimistolla ei ole ollut harkintavaltaa myöskään nykyisen ulkomaalaislain 79 §:n 6 momentin 1 kohdan nojalla myönnettyjen erityisosaajien oleskelulupahakemuksia koskien. Työnantajaa ei ole luvan myöntäjän (Maahanmuuttovirasto/poliisi) toimesta velvoitettu toimittamaan ulkomaalaislain 73 §:n mukaisia selvityksiä Maahanmuuttovirastolle tai poliisiviranomaiselle. Erityisosaajadirektiivin mukaisen sinisen kortin myöntäminen edellyttäisi hallituksen esitysluonnoksen mukaan, että henkilö täyttäisi pääsääntöisesti työntekijän oleskeluluvan myöntämisedellytykset. Oleskeluluvan myöntämiseen ei kuitenkaan sovellettaisi 72 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettyä työvoiman saatavuusharkintaa. On erittäin suotavaa, että tämä tarkoittaa hallituksen esityksessä sitä, että työnantajalta vaadittaisiin ulkomaalaislain 73 §:n mukaiset selvitykset sekä ensimmäistä että varsinkin jatkolupaa myönnettäessä koskien työnantajavelvoitteista huolehtimista. Vallitseva tilanne mahdollistaa tällä hetkellä työnantajavelvoitteiden laiminlyönnin ja työsopimuslain/työehtosopimusten vastaisen toiminnan em. lain kohdan nojalla oleskelulupansa Suomeen saaneiden kohdalla. Pelkästään se seikka, että EU:n sinisen kortin haltijoihin sovellettaisiin voimassa olevaa säännöstä siitä, että työehtojen tulee vastata työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiviin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä, ei kattaisi työnantajavelvoitteista huolehtimista. Positiivista on, että ulkomaalaislain 73 §:n 1 momentin 3 kohdan säännöstä sovelletaan myös EU:n sinisen kortin haltijoihin.

Tampereen työ- ja elinkeinotoimiston työlupayksikön näkemys tukee hallituksen esityksessä mainittua Maahanmuuttoviraston arviota siitä, että suurin osa nykyisistä erityisosaajina maahan tulleista ei täyttäisi direktiivin edellytyksiä, koska erityisosaajien palkka ei pääsääntöisesti ylitä direktiivin edellyttämää palkkakynnystä. Huomattava on myös, että lausuntopyynnön kohteena olevan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät lähetettyinä työntekijöinä Suomessa työskentelevät henkilöt, jotka ovat usein saattaneet saada oleskelulupansa 79 §:n mukaisina asiantuntijoina. Direktiivin mukaan erityistä osaamista vaativiin tehtäviin voidaan soveltaa yleistä työntekijän oleskelulupamenettelyä silloin, kun direktiivin edellytykset eivät täyty. Mikäli EU:n sininen kortti suunnitellaan voitavan myöntää erityistapauksissa työnantajakohtaisena, tulisi nämä erityistapaukset määritellä melko tarkasti. Nykytilanteessa työntekijän oleskelulupaan liittyvä työnantajakohtaisuus ei kaikilta osin toteudu yhtäläisin periaattein. yhteisön kansalaisten suosituimmuusasema eli niin kutsuttu community preference ei käytännössä tule toteutumaan siten, että työnantaja osoittaa rekrytoineensa työntekijöitä ensin EU-/ETA-alueelta siten, että työ- ja elinkeinotoimistossa avoinna oleva työpaikka on samalla näkyvissä EURES-portaalissa. Mitä

7.4.2011

merkitystä ko. menettelyllä edes on, koska ko. oleskelulupatyyppeihin ei edes sovellettaisi työvoiman saatavuusharkintaa.

Viranomaisten yhteistyötä ja tietojen vaihtoa koskevat kehittämishankkeet ovat olleet melko pitkäkestoisia eikä valmiita rakenteita esimerkiksi työttömyydestä ilmoittamiselle maahanmuuttoa hoitavien viranomaisten välillä ole, joten ulkomaalaisen ilmoitusvelvollisuuden käyttöön ottaminen häntä koskevissa muutostilanteissa lienee ko. säädösmuutosten pikaisen aikataulun vuoksi tarpeellista. Direktiivin perusteella myönnettävälle oleskeluluvalla säädettäisiin kahden vuoden voimassaoloaika ellei työsuhde olisi voimassa lyhyemmän ajan. Käytännössä valvontaa tultaisiin suorittamaan lupaviranomaisen taholta siis vasta kahden vuoden kuluttua luvan myöntämisestä. Tämän vuoksi työlainsäädännön noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset ja erityisesti niin kutsutut ulkomaalaistarkastajat tarvitsisivat systemaattisemmin tietoonsa työnantajien/yritysten yhteystietoja, joissa ulkomaalaisia työntekijöitä on. Ulkomaalaisen ei voida olettaa olevan perillä Suomessa voimassa olevan työlainsäädännön määräyksistä ja täten kaksi vuottakin voi osoittautua pitkäksi ajaksi epäkohtien esiintyessä.

EU:n sinisen kortin haltijoista ei voitane odottaa työ- ja elinkeinotoimistoille massavolyymia tuovaa työnhakija-asiakkaiksi rekisteröitävää asiakaskuntaa, joille tulisi tarjota kaikkia julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisia palveluja.

Nykyisestä tilanteesta poiketen erityisosaajan palkan arvioinnissa ei voitaisi ottaa huomioon mahdollisia luontaisetuja kuten asuntoa tai päivärahoja. Palkkakynnyksen ylittäminen olisi edellytys eikä sitä voitaisi sivuuttaa 39 §:n säännöksillä. Tämä vaatimus selkeyttää viranomaisen toimintakäytäntöä, sillä nykytilanteessa palkkaa ei erityisosaajilla ole kaikissa tapauksissa tarkasteltu muutoin kuin toimeentulominimin kautta ja palkka on voinut muodostua erityyppisistä luontaiseduista. Myönteistä on se, että Suomessa ei ole tarkoitus ottaa käyttöön 5 artiklan mahdollistamaa palkkapoikkeamaa. Epäselväksi esityksessä jää, mikä taho tuottaisi komissiolle vuosittain luettelon ammasteista, joissa on erityistä tarvetta kolmannen maan kansalaisille ja tiedon siitä, että ammatit kuuluvat kansainvälisen ammattiluokituksen ISCO-pääryhmiin 1 ja 2, mikä 5 artiklassa on mainittu mahdollisuutena poiketa palkkakynnyksestä.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetty menettely, jossa työnantajana toimiva taho poissuljetaan niin vireytyksestä kuin päätöksestä tiedoksi antamisesta on ristiriidassa työmarkkinoiden tarpeesta lähtevän rekrytoinnin ajatuksen kanssa. Em. seikka ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin saatavuusharkinta.

Hakemuksen käsittelylle asetetun määräajan vaatimuksen tulisi otettavaksi huomioon resurssitoaessa ko. hakemusten käsittelyä Maahanmuuttovirastossa ja poliisitoimessa.

Toimialajohtaja

Johanna Ahlgrén-Holappa

